

Valentin Krasnogorov

Površno poznanstvo

(Naslov izvornika: Легкое знакомство)

Igra u dva čina

S ruskog preveo
Božidar Smiljanić

Sva prava strogo pridržana!

Prije uprizorenja nužno je ishoditi autorovo pismeno odobrenje.
Prevoditelj je ujedno i ovlašteni autorov zastupnik za Hrvatsku.

Contacts:

Valentin Krasnogorov:

Tel. (7)-812-699-3701; (7)-951-689-3-689 (cell.)

(972) 53-527-4146, (972) 53-527-4142

e-mail: valentin.krasnogorov@gmail.com

<http://krasnogorov.com/english/>

Kontakt:

Tel. *(0)95-906-4059 (mobitel)

*(0)91-406-4059 (mobitel)

*(0)1-293-0787 (fiksni)

E-mail: bozidarsmiljanic1@gmail.com

ceo@netfaces.hr

netfaces@spamarrest.com

Sadržaj

Muškarac i žena upoznaju se kasno uvečer u hotelskom restoranu, pri čemu inicijativu za upoznavanje pokreće žena. Vrlo je teško ustanoviti tko je ta čudna neznanka: noćna ptičica, ili suptilna pustolovka. Muškarac ne može utvrditi sviđa li joj se on, igra li se ona s njim, ili jednostavno nastoji zaraditi. Verbalni dvoboj ovih osoba pokazuje njihovu uzajamnu privlačnost i odbojnost, njihovu samoću i nastojanje da je prevaziđu, potrebu za ljubavlju i bojazan pred njom.

Jedna muška i jedna ženska uloga.

Dvoje pred ponorom

Iz predgovora Leonida Hejfeca objavljivanju djela u časopisu *Suvremena dramaturgija* (Современная драматургия), № 3, 2010. g.

Dugo sam odlagao čitanje ovog djela. Htio sam ga pročitati "bistre glave". Bezuspješno. Onda sam se odlučio na najjednostavniju varijantu: "Pročitat ću početak, a ostalo na otplatu i po mogućnosti". Počeo sam čitati. Zaplet je "prohujao". Trebalo se zaustaviti. Ali htjelo mi se pročitati još malo... Ukratko, poštovani čitatelj već shvaća: pročitao sam nadušak, što se kaže, u jednom dahu.

Kad se radi o meni, to je čudo. Uistinu, rijetka pojava. Već odavno nisam djela čitao na mah. Ne zato što sam onemoćao pameću ili uslijed umora, naravno, nego ne mogu stići. Predajen na institutu, držim pokuse u kazalištu... Ali evo, Valentin Krasnogorov napisao je takvo djelo. Može se reći: majstorski rad. Blistav s aspekta "zanata". Pa i po suvremenim kriterijima izuzetno djelo. Riječju, "točka na i" kao što se odavna govorilo. Gdje još ima takve dramaturgije? Auuu!

Ponavljam i potcrtavam: djelo je blistavo napisano... Iza majstorski izvedenih dijaloga teče topla, uzavrela krv.

*Iznova uvijek - bilo na ljubavi poznatom mjestu,
Bilo na seoskom groblju, gdje tužno imena zvuče,
I groza je šutljivog mnoštva u kom su skončali mnogi,
I iznova, uvijek iznova udvoje idemo
Amo, pod drveće, i uvijek iznova liježemo
Među cvijeće, gdje možemo gledati nebo.*

R. M. Rilke¹

---

¹ Prepjevao: B. Smiljanić.

OSOBE

On

Ona

Prvi čin

Hotelski restoran.

Kasna je večer, restoran skoro pust. Za jednom stolom, ne žureći se, dovršava svoju večeru Muškarac srednjih godina, površno čitajući rukopis.

Podalje, na odmaku od nekoliko stolova, sjedi dobro odjevena privlačna žena balzakovske stature. Ona polako ispija kavu. Muškarac i Žena, čini se, ne obraćaju pozornosti jedno na drugo. Iako, ona neprimjetno s vremena na vrijeme zirka na njega. Muškarac, ogledavajući se po sali za konobarom, tucka nožem po čaši.

Žena, donijevši očito neku odluku, ustaje i prilazi njegovu stolu.

ONA - Oprostite, je li ovdje slobodno?

Muškarac podigne glavu, zatim pogleda na praznu salu pa onda začuđeno gleda Ženu.

ONA - Pitam je li ovdje slobodno?

ON - Da, slobodno je.

ONA - Smijem li sjesti na ovaj stolac?

ON - *(Ne previše žustro, uzme aktovku koja je ležala na stolu.)* Da, izvolite.

Žena sjedne. Muškarac izvadi iz aktovke rukopis i demonstrativno se udubi u čitanje, praveći bilješke. Žena objesi na naslon stolca torbicu, popravlja frizuru i udobnije se smjesti. Primjetno je da se ona pripravlja na duži boravak.

ONA - Oprostite, imate li šibice?

ON - *(Prestane čitati.)* Što?

ONA - Pitam: imate li šibice ili upaljač?

ON - Ne pušim.

ONA - Čuvate zdravlje?

ON - Jednostavno ne pušim.

ONA - Ispravno postupate. Ni ja ne pušim.

ON - Zašto ste onda tražili šibice?

ONA - Nisam ih tražila. Jednostavno sam htjela znati imate li ih ili nemate.

ON - Recimo da nemam. Što onda?

ONA - Ništa.

ON - A da imam?

ONA - Isto ništa.

ON - Pitanje za pokretanje razgovora?

ONA - Može biti.

ON - Smatrajte da nije uspjelo.

ONA - Općenito se smatra - baš i ne znam zašto - da razgovor treba pokrenuti muškarac.

ON - Ako on to želi.

ONA - A vi ne želite?

ON - A ja ne želim.

ONA - Pa što? Možemo mi onda skupa i šutjeti.

Muškarac se ponovno prihvaća čitanja rukopisa. Žena ga nastavi šutke promatrati.

ON - (*Razdraženo se ostavi čitanja.*) Zašto piljite u mene? Što hoćete?

ONA - Ništa. Osim što vas hoću malo zadirkivati.

ON - Zašto?

ONA - Ne znam. Valjda iz dosade.

ON - Idite, zabavite se na nekom drugom mjestu.

ONA - A vama, kao, nije dosadno? Doputovali ste, u stranom gradu morate nešto raditi...

ON - Po čemu ste zaključili da sam doputovao?

ONA - Tko još može kasno uvečer sjediti sam u hotelskom restoranu s aktovkom i čitati nekakav dosadni dokument?

ON - A vi biste me htjeli zabaviti?

Ona ne odgovara. On je najprije pozorno promatra i ocjenjivački razgledava od glave do pete.

ONA - (*Prateći njegov pogled, ispravlja se, zateže ramena i pita ga s lakom ironijom, kao da pozira.*) Pa, kako vam se sviđa?

ON - (*Suzdržano priznajući..*) **Nikako.**

ONA - Hvala. Pa, možemo li se, konačno, upoznati?

ON - Zahvaljujem se na prijedlogu, ja nisam ljubitelj površnih poznanstava.

ONA - A kako ste zaključili da će poznanstvo sa mnom biti površno? Obećajem da će biti duboko.

ON - Neće ga uopće biti.

ONA - Ali ono ipak već postoji.

ON - Ništa slično. Ja vas ne poznam i ne želim vas upoznati.

ONA - Zašto tako grubo?

ON - Da bismo odmah stavili točku na i. Idi, ukebij si drugog muškara. (*Odlučno strpa rukopis u aktovku.*)

ONA - A ako hoću ukecati upravo vas?

ON - Šteta vremena, nema smisla. Slučajna veza – to nije moj stil. Osim toga, volim svoju

ženu.

- ONA - (*S glumljenim udivljenjem.*) Što ne kažete? Muškarac odsjeo u hotelu i priznaje ženskoj da je oženjen! Pa još i da voli svoju ženu! Rijedak primjer iskrenosti i poštenja.
- ON - Ovako ili onako, oženjen sam, i svršimo s tim.
- ONA - A zašto vam to smeta? Jesam li i jednom riječju namignula da me morate ženiti?
- ON - Dosad ne, ali, sudeći po tvojoj žustrini, lako je moguće da ubrzo htjedneš. (*Ogledavajući se po sali.*) Kamo li se djenuo taj konobar?
- ONA - (*Usjedajući još udobnije.*) Osjećam da niste sigurni u vlastitu postojanost, pa me zato tjerate.
- ON - Čujte, ovo me počinje nervirati. Tu ima slobodnih stolova koliko voliš. Zašto ste sjeli upravo kod mene?
- ONA - Zato što mi se prohtjelo.
- ON - Vidim ja da ti jednostavno ne odustaješ od mene, pa daj da to onda razjasnimo: gadljiv sam i ne upuštam se s uličarkama. Nemaš nikakve šanse.
- ONA - A vi, naravno, više volite kreposne.
- ON - Razumije se.
- ONA - A što je, po vama, uličarka?
- ON - Ona, koja prodaje ljubav za novac.
- ONA - Znači, kreposne više volite radi štedljivosti?
- ON - Ne izazivaj me.
- ONA - Neću. Dakle, po vama, ja sam uličarka?
- ON - A što drugo?
- ONA - Znači, po vama, mjesto mi je na ulici?
- ON - Na ulici, u restoranu - kakva je razlika? Bitno je – za novac.
- ONA - Jesam li od vas tražila novac?
- ON - (*Preko volje.*) Zasad ne.
- ONA - Recite, a ako žena daje muškarcu besplatno, onda je kreposna?
- ON - (*Ne znajući što bi odgovorio.*) Ne gnjavi.
- ONA - Ako s vama provedem noć bez naplate, bit ću kreposna?
- ON - Rekao sam: ne gnjavi.
- ONA - Jednom riječju, odbijate me.
- ON - Da.
- ONA - Zašto?
- ON - Strah me, da ću nakon takve vatrene noći morati poći liječniku, pa će mi onda stvarno postati nezaboravna.
- ONA - Strahujete od samoga toga čina, ili ste me jednostavno htjeli uvrijediti?

- ON - Strahujem od samog čina.
- ONA - A ja sam, eto, mislila da se od sablazni suzdržavate zbog krijeposti.
- ON - I zbog krijeposti.
- ONA - Vrlo pohvalno. Kao što je još Horacije pisao: "Naslada se kloni svih, jer nasladi ispaštanje je cijena".
- ON - (*Ne može prikriti udivljenje.*) Prvi put susrećem ženu lakoga ponašanja, koja citira Horacija.
- ONA - A vi često susrećete takve ženske?
- ON - To je moja stvar.
- ONA - A sreli ste mnogo inženjera koji citiraju Horacija? Ili liječnika?
- ON - Iskreno rečeno, malo. Uopće ih nisam sretao. Odakle vam toliki obzor?
- ONA - Napabirčila od klijenata. Nađu se među njima poneki sasvim inteligentni. (*Otežući.*) Ponekad štoviše i s akademskim titulama.
- ON - (*Bacivši na nju ispitujući pogled.*) Vi, kao, o meni nešto znate?
- ONA - Moguće.
- ON - Vidim, uz vas valja imati otvorene i oči i uši. Ne morate tražiti riječi po džepovima.
- ONA - Tražila bih, ali nemam džepova. Samo torbicu.
- ON - (*Ponovno je pažljivo promatra.*) Nikako vas ne mogu prozreti.
- ONA - Mislim da ni ne treba. Mogli biste zažaliti.
- ON - Ne nalikujete na običnu prostitutku.
- ONA - Vidim, posjedujete bogato iskustvo. Bez obzira na vašu hladnoću, postojanost i gadljivost, vi odnekle znate kako izgledaju prostitutke.
- ON - Iz filmova.
- ONA - Ne budite pretjerano skromni. Radije recite kako izgledaju i kako se ponašaju noćne ptičice.
- ON - Ne znam... Vjerojatno su razuzdanije.
- ONA - Vi ste, zacijelo, htjeli reći "izazovnije". Recimo, ovako. (*Sjeda prekriženih nogu, obnaži jedno rame, podiže suknju do maksimalne granice i puši zamišljenu cigaretu.*) Što kažete?
- ON - (*Ovlaš se osmjehne.*) Zgodno.
- ONA - Sviđa vam se?
- ON - I da i ne. Odbojno... ali i privlačivo.
- ONA - Hvala na prostosrdačnom priznanju.
- ON - (*Nalijevajući joj iz vrčica.*) Malo votke?
- ONA - Što? U filmovima takve djevojke uvijek piju votku? Rijetko odlazim u kino, ali pretpostavljala sam da rade nešto posve drugo.
- ON - Ako nećete, ne morate. Iskreno rečeno, ni ja je ne volim.
- ONA - Pa, što vi mislite o ženama slobodne profesije?

- ON - (*Sliježe ramenima.*) Ne znam. Ako već postoje, znači da su nekome potrebne.
- ONA - Ali vama ne.
- ON - Meni ne.
- ONA - Čime su vas tako rasrdile?
- ON - Time što se daju svima i svakomu.
- ONA - Zašto ne bi pružale zadovoljstvo onima kojima je to nužno? Rekla bih da je to čak naša ženska obveza. (*S podsmješljivim trijumfalizmom.*) Pa još je Platon ustvrdio da smo obvezni živjeti ne samo radi sebe samih nego dijelom pridonositi društvu, a dijelom - prijateljima.
- ON - I u tom ste dobro potkovani.
- ONA - Život je najbolji kovač. Tako te potkuje, da i protiv svoje volje skačeš dok ne razbiješ glavu.
- ON - Ne pričaj koješta, nemoralno je prodavati se.
- ONA - Svi mi u izvjesnoj mjeri prodajemo svoje vrijeme, svoje usluge i svoju muku. Po vama, ako žena stoji uz pokretnu vrpču, štanca pleh na stroju ili kopa zemlju, to je moralnije? A stvarno one, koje vi tako osuđujete, ne dangube, nego rade. U Americi takve nazivaju *sexual workers*, seksualne djelatnice, i udružene su u profesionalni sindikat. U Nizozemskoj ih zovu poetičnije: *Froelichsmädchen* – "djevojke radosti". Kod nas ih ne nagrađuju takvim imenima, da ne spominjem necenzuriranu leksiku.
- ON - Po vama, one ne zaslužuju takve nazive?
- ONA - Što onda zaslužuju muškarci koji koriste njihove usluge?
- ON - Pa, postoji razlika.
- ONA - Razumije se da postoji. Javne ženske - one to čine radi zarade. A muškarci iz pohote i razvrata.
- ON - Nadam se, da se to ne odnosi na mene?
- ONA - Ne, ne na vas. Naravno da ne na vas. Vi ste besprijeckorni. (*Ustaje i uzima torbicu.*) Oprostite, neću vam više dosađivati svojim društvom. Malo sam vas zadirkivala i sad je dosta. Vaš rukopis čezne za vama. Svako dobro.
- ON - Čekajte... Kamo ćete?
- ONA - Dosta sam vas se naslušala.
- ON - Ja vas, uistinu, nikamo ne tjeram.
- ONA - A tko je stavio "točku na i" i propovijedao čistoću?
- ON - Pa, bio sam malo oštar.
- ONA - Vi se, ako dobro razumijem, ne srdite?
- ON - Ne. Zbog čega? Bio sam usamljen, priznajem, i prilično neraspoložen. Vani je odvratna jesenska noć, hladno je i puše...
- ONA - Pa onda idite spavati.
- ON - U svoju sobu? Tamo je ubitačno dosadno. I svejedno ne bih mogao zaspati.
- ONA - Muči vas nesаница?

- ON - (*Klimajući.*) Općenito, da. Kronična.
- ONA - Paaa, onda ću ostati s vama još malkice.
- ON - Hoćemo li nešto naručiti?
- ONA - Ne treba, hvala. Ne želim vas opljačkati.
- ON - Moja lisnica će izdržati takav udarac.
- ONA - Ne, zahvaljujem.
- ON - Barem šalicu kave?
- ONA - Ne.
- ON - (*Dohvaćajući vrčić.*) Može li, onda, nešto jače? (*I, budući da ga, umjesto odgovora, ona samo šutke promatra, dodaje:*) Uopće, tko ste vi zapravo?
- ONA - Vidite i sami: lovica na muškarce.
- ON - To je jasno. A određenije?
- ONA - Neću reći. Tajna daje ženi privlačnost. Muškarci se uvijek trude da je otkriju.
- ON - Misliš?
- ONA - Znam. Inače postane nezanimljiva, kao riješena križaljka.
- ON - (*S osmijehom.*) Kakve tajne možeš ti imati?
- ONA - Pošteno rečeno, nikakve. Eto, trebala bih neku smisliti da bih bila zanimljivija. "Vidjeh tebe, ali tajna skrivaše ti lice..." Krije li tajna moje lice?
- ON - (*Pozorno je promatrra.*) Tajna ili ne, ali ja te uopće ne poznam.
- ONA - Vrlo dobro. "Tko si - ne znam tebe, ali ljubav naša to nadmašuje".
- ON - No, što se tiče nadmašivanja ljubavlju, u to nisam siguran.
- ONA - Ah, da, zaboravila sam: oženjeni ste. Ljubav s drugom, makar za jednu noć, vama je nemoguća.
- ON - Tebi bračna vjernost ništa ne znači?
- ONA - Ako je vama toliko važna, pristajem se na nekoliko sati udati za vas.
- ON - Na nekoliko sati?
- ONA - Pa što? To je ugodnije nego za cijeli život.
- ON - Tebi ništa nije sveto.
- ONA - (*Prezrivo.*) Okanite se toga. Velikim riječima obično se prikrivaju niski postupci i nečiste namjere. I što su ružnija djela, to su ljepše riječi. Muškarci nadahnuto govore o tvojim čarobnim očima, koje sličje zvijezdama, a istovremeno ti se zavlače pod suknju. Htjela - ne htjela, postaneš realistična.
- ON - Vi uistinu vjerujete da su svi muškarci takvi?
- ONA - Rado bih mislila drukčije, ali...
 "Bijedan je, tko sve predosjeća,
 Kom je sasvim bistra glava,
 Tko svaku gestu, svako slovo,

U njinu objašnjenju, mrzi,
 Kom razum srce okuje
 I zaborav propisuje..."

Kratka stanka.

- ON** - Znete i poeziju? Odakle vam tolika erudicija?
- ONA** - Ma, što je vama? Kakva je to erudicija? "Evgenija Onjegina" čita se u školi. Ove prekrasne stihove zna svaka romantična djevojka. (*Promijeni ton i nasniješi se.*) Oprostite, to je bila kratkotrajna zlovolja. Već je prošlo. Opet sam vas pripravna zabavljati, kao japanska gejša.
- ON** - Kako se zoveš?
- ONA** - Nevažno. Ionako ćemo se sutra ujutro razići i nikad se više nećemo vidjeti.
- ON** - Zaključujem, da ti to već smatraš gotovom stvari.
- ONA** - Da ćemo se razići?
- ON** - Ne, nego sutra ujutro.
- ONA** - A kad bi vi? Preksutra?
- ON** - Ne. Danas navečer. Ustat ćemo od stola i jedno drugomu mahnuti ručicom.
- ONA** - Slab je to muškarac, koji pozove žensku na večeru, ne nadajući se da će s njom i doručkovati.
- ON** - Ali ja tebe na večeru nisam zvao. Sama si se pozvala. Reci...te, vi se stvarno bavite tim zanatom?
- ONA** - Ja svoj zanat volim i dugo sam ga izučavala. Ni najmanje se ne stidim. I uopće: tko sam ja - vama je već odavno jasno, i nemojmo o tomu razgovarati. Radije ispričajte nešto o sebi.
- ON** - Nema se što pričati.
- ONA** - Kako ne bi bilo? Na primjer, s ponosom ste izjavili da ste oženjeni. Eto, pričajte o svojoj ženi.
- ON** - Zašto?
- ONA** - Želim upoznati vaš ukus. Ženi sa strane uvijek je zanimljivo slušati o ženi u središtu.
- ON** - (*Nevoljko.*) Što se tu ima pričati? Žena je žena.
- ONA** - "Žena je žena"... Točno po Čehovu. "Tri sestre". Je li plavuša, brineta?
- ON** - U čemu je razlika?
- ONA** - Ni u čemu. Jednostavno sam znatiželjna. Imate fotografiju?
- ON** - Ne. Sve kad bih je i imao, ne bih vam pokazao.
- ONA** - To je razumljivo. Čemu pokazivati savršen lik ljepotice žene nekakvoj curi. Sviđa vam se ona?
- ON** - Sviđa.
- ONA** - U svakom pogledu?
- ON** - U svakom pogledu.

- ONA - I u intimnom?
- ON - U intimnom - osobito.
- ONA - I nemate želje za promjenom?
- ON - Nemam želje.
- ONA - Laž. To proturiječi muškoj prirodi. Bar vi biste to morali znati - kad ste već biolog. Ili psiholog?
- ON - *(Začuđeno.)* Odakle znaš da sam...*(Podozrivo.)* Pratiš me, ili što? To mi se ne sviđa.
- ONA - *(Smijući se njegovoj kratkovidnosti.)* Znam čitati s lica.
- ON - Ne, ozbiljno.
- ONA - Ozbiljno – po licu. I još po znački koju imate na reveru. "Četvrto međunarodno savjetovanje o biologijskoj psihologiji". Očito ste ovamo doputovali na savjetovanje.
- ON - Da, točno.
- ONA - Izložili ste referat na savjetovanju?
- ON - Izložio sam.
- ONA - Onda, što kaže vaša biologijska psihologija? Žele li muškarci promjene, ili ne?
- ON - *(Mrgodno.)* U svakom slučaju ne s takvima kakva si ti.
- ONA - Hvala, vrlo ste ljubazni.
- ON - Samo govorim ono što jest.
- ONA - No, ako govorite što jest, onda priznajte da vaš brak nije sasvim uspješan.
- ON - Odakle ti to?
- ONA - Vidim po tonu kojim o njemu govorite, točnije, ne želite o njemu govoriti. Osim toga, brakovi, općenito, rijetko bivaju uspješni. Tomu se nije teško domisliti.
- ON - *(Suho.)* Zadrži svoje domišljaje za sebe.
- ONA - Uboła sam u sridu, pa zato cvilite.
- ON - Griješiš.
- ONA - Griješim? Drago mi je zbog vas. Pa, kako živite s tom svojom "žena je žena"?
- ON - Kao i svi.
- ONA - Kao svi? Jasno.
- ON - Što ti je jasno?
- ONA - "Kao svi". *(Posmjehujući se, recitira.)*
 "Drugovi moji živjeli su s punicama
 I ženama nalik na te punice
 Uglavnom pretilim, uglavnom ispraznim,
 Umornima, običnima poput kiše..."
- ON - *(Razdraženo.)* Ti, ipak, ne turaj nos u to i ne guraj se u moj obiteljski život.
- ONA - *(Ironično.)* To je svetinja.

- ON - Svetinja ili ne, tebe se to ne tiče.
- ONA - Zašto se vrijeđate? Samo sam kazivala stihove. I to ne svoje.
- ON - A ti pišeš i svoje?
- ONA - Moguće.
- ON - (*Osorno.*) Zbilja nisam pretpostavljao da kurve mogu biti tako romantično-poetične.
- ONA - Po vama romantično-poetične mogu biti samo supruge? Nisam to znala.
- ON - Znaš što? Ti zbilja previše pričaš. Radije šuti i pij.
- ONA - Neću. Ne volim votku.
- ON - A ti si, valjda, navikla na šampanjac?
- ONA - (*Mijenjajući ton.*) Navikla sam na, reklo bi se, običnu pristojnost. Pristojnost muškarca u ophođenju sa ženom. Čovjeka u ophođenju s drugim čovjekom. Ja vam još nisam ni rekla svoju cijenu, a vi ste me nazvali kurvom. I povrh toga iz nekog me razloga tikate, premda ja vas oslovljavam sa "vi". (*Ustaje.*) A sada zbogom. Neću vam više dosađivati. (*Napušta muškarca, vraća se svom stolu i sjeda.*)
- Stanka. Žena u rijetkim gutljajima pijucka svoju kavu koja je ostala na njenom stolu. Muškarac ustaje, zatim ponovno sjeda, ponovno dohvaća rukopis, ali posao mu ne ide od ruke. Odloživši rukopis, odlučnim koracima prilazi Ženi i sjeda pored nje. Žena ga zaustavlja.*
- ONA - Nisam vam dopustila sjesti.
- ON - (*Ustajući.*) Oprostite. (*Odstupi dva koraka unazad i ponovno pristupi k stolu. Vrlo uljudno:*) Oprostite, ovdje nije zauzeto?
- ONA - Slobodno je.
- ON - Smijem li sjesti?
- ONA - Izvolite.
- ON - Zahvaljujem. (*Sjeda. Pošute.*) Zašto ste otišli?
- ONA - Izdaleka ste mi se učinili inteligentnom osobom. Zato sam odlučila ponovno otići na istu udaljenost. Ali, jao, iluzija se nije ponovila.
- ON - Priznajem, stvarno sam bio malo grub s vama.
- ONA - "Malo"?
- ON - Vrlo. Žao mi je.
- ONA - To mi je drago čuti.
- ON - Tko god vi bili, morao sam se pristojno ponašati. Bili ste u pravu kad ste mi očitali. Nisam vas odmah ispravno procijenio i ponašao sam se spram vas s omalovažavanjem i nadutošću.
- ONA - A ja sam bila previše izravna, zbog čega također žalim. Lijepo je vidjeti da se sad ponašate kao pravi muškarac. Smatrajte da je sukob riješen.
- ON - Bio sam dužan ispričati se, ali to ne mijenja bit stvari. Vaša profesija, kako rekoh, ne ispunjava me ushićenjem, i vaše mi usluge ne trebaju.
- ONA - Dakle, sad, kad smo se oboje ispričali, možete se vratiti svojoj večeri i svojemu

neobično važnom poslu.

ON - (*Ustaje, ali ne odlazi.*) Zašto se ne bismo mom stolu vratili skupa?

ONA - Po čemu je on bolji od mojega?

ON - A po čemu je gori?

ONA - Pa, vidite, kad ženska sjedne k muškarcu, to se smatra neprirodnim, što mi vi i dali na znanje svojom urođenom suptilnošću. A kad muškarac sjedne za stol k ženskoj i počne joj se udvarati, to se smatra, ne znam zašto, sasvim normalnim i ne baca sjenu ni na koje od njih. Zato je bolje da ja ostanem za svojim stolićem. Ovdje se, u krajnjoj mjeri, osjećam domaćicom. I nitko mi ne može predbaciti da se nekome namećem.

ON - Drugi riječima, pozivate me da se preselim ovamo?

ONA - Nisam to rekla. Ali, ako za to zamolite moje dopuštenje, neću vam ga uskratiti.

ON - Razumijem. Znači dopuštate?

ONA - Dajem vam pokusni rok.

ON - Hvala.

Muškarac sjedne. Duga stanka.

ONA - Pa, što ste tako ušutjeli?

ON - A što bih trebao govoriti?

ONA - Pa kad ste već sjeli kod mene, sad je na vama red da vi mene zabavljate.

ON - Vi to bolje uspijevate.

ONA - Hvala. Premda vi još ne poznajete moje sposobnosti u njihovom punom opsegu. Kao što je govorila jedna hvalisava primadona iz musicala: "večeras ću pjevati punim glasom".

ON - Zvuči vrlo obećavajuće.

ONA - Ja se uvijek držim svojih obećanja.

ON - Dopustite mi da još jednom ponovim: vi ste zanimljiva sugovornica i s vama sam pripravan razgovarati koliko hoćete. Ali ništa više od toga. Prema tomu, ako računate na zaradu, bolje vam je da ne gubite vrijeme i da potražite drugu mušteriju.

ONA - Vrlo čudno postupate. Muškarci obično hoće bez bilo kakvih razgovora izravno na posao. Vi pretpostavljate razgovor i držite se podalje od posla.

ON - To, što vi nazivate poslom zna svaka na koju se naiđe. Ali, eto, pametno i zanimljivo voditi razgovor, to ne može svaka. Grijech je propustiti takvu priliku.

ONA - Pod pametnim i zanimljivim vi, očito, podrazumijevate razmjenu neuljudnosti.

ON - Mogu vam objasniti zašto sam bio oštar s vama. Imao sam osjećaj da me se želi silom prisvojiti. To mi se nije sviđalo i bio sam se prisiljen braniti. Bude li naš budući razgovor protekao bez erotičnih primjesa, osjećat ću se opušteno i sa zadovoljstvom ću s vama raspravljati o kraljevima i zelju.

ONA - Recite iskreno, što vam smeta kod mene? Jesam li ružna? Dosadna? Neugodna?

ON - Uopće ne.

- ONA** - U čemu je, onda, stvar?
- ON** - Pa, promislite sami, zašto bih se upuštao u avanturu s nepoznatom ženskom? Izgledom ste privlačivi, ne sporim. Vjerojatno bi bilo ugodno zaspati pored vas, ali, može biti, ujutro se probudim i ne nalazim ni novac ni isprave. A možda s vama u paru radi i prijateljčić, koji mi je radi moje bilježnice pripravan razbiti glavu.
- ONA** - Kako ste vi racionalan i oprezan čovjek. Sve predviđate.
- ON** - U vašim očima, to je nedostatak. Znam. "Bijedan je tko sve predviđa"...
- ONA** - A zašto se ja vas ne bojim? Pa možete i vi mene pokrasti.
- ON** - Ja... vas?
- ONA** - Zašto ne? Uza se imam, zapravo, podosta novaca. Evo, pogledajte. (*Otvora torbicu.*)
- ON** - (*Zavirivši u torbicu.*) O-ho! Odakle toliko?
- ONA** - Zaradila sam u zadnja četiri dana. Vaš prijateljčić me nakon svega nije razočarao.
- ON** - Vidim, ne plaćaju vas loše.
- ONA** - Ne žalim se. Ali ni posao nije lak. I zahtijeva visoku kvalifikaciju.
- ON** - Ako nije tajna, koliko naplaćujete?
- ONA** - Ne brinite se, nekako ćemo se već dogovoriti.
- ON** - Ne pitam radi sebe, nego općenito.
- ONA** - To ovisi o vremenu, o financijskom stanju naručitelja, o mom raspoloženju i još o mnogo čemu.
- ON** - I ukupno? Koliko?
- ONA** - A koliko biste vi ponudili?
- ON** - Ništa. Meni to nije potrebno ni besplatno. Jednostavno pitam iz znatiželje.
- ONA** - Znae što ću vam reći? Kad je, na primjer, u Španjolskoj dama pozvala muškarca na sastanak, makar usred noći i na nepoznatom mjestu, on je došao bez kolebanja, ne misleći ni o novčaniku ni o opasnostima. Tako su postupali pravi kavaliri.
- ON** - Ali mi nismo u Španjolskoj i ne glumimo komediju plašta i mača. Mi smo u našoj turobnoj, prozaičnoj stvarnosti, prepunoj lopova, prijevara, kriminala i nasilja. Osim toga, ne radi se o mom oprezu.
- ONA** - Nego o čemu?
- ON** - Da budem iskren, ugodno je grabiti žlicom juhu ako je ona u čistom tanjuru, a ne u općinskoj pljuvačnici. Oprostite, nisam vas htio vrijeđati.
- ONA** - Možda i niste, ali ste me uvrijedili. Ali ne grubim riječima, njih sam se od vas već naslušala, nego time što vi mene jednostavno ne želite. A za ženu nema gore uvrede od spoznaje da nije željena.
- ON** - Molim prekinimo tu temu. Pa već smo se dogovorili.
- ONA** - Ni o čemu se mi nismo dogovarali.
- ON** - Popričajmo o nečem drugom.
- ONA** - Dajte da radije o nečemu drugom pošutimo.

Stanka.

- ON - Kad ne volite votku, može li, stvarno da naručim šampanjac?
- ONA - Ne sad.
- ON - A kad onda?
- ONA - Sutra ujutro.
- ON - Sutrašnjega jutra neće biti.
- ONA - Bit će.
- ON - Neće biti.
- ONA - A što će biti? Samo noć?
- ON - Neće biti ničega. Već sam rekao: nikakvoga kreveta.
- ONA - Ja vam ga nisam ni obećala. Međutim, općenito, oženjen muškarac ne želi u krevet u dva slučaja: ili ga je žena toliko zaludila da on nema potrebe za drugima, ili mu je toliko omrznila da je sasvim izgubio želju za tim. S kojom od tih mogućnosti imamo posla u našem slučaju?
- ON - (*Oštro.*) Ja sam vas, koliko se sjećam, zamolio da se ne petljate u moj privatni život. Ni jednom riječju ne spominjite moju ženu. I da uopće ne govorimo o meni.
- ONA - O čemu onda?
- ON - O čemu vas volja, samo ne o meni.
- ONA - A meni se baš hoće govoriti o vama.
- ON - Čemu vam je to potrebno?
- OHA. Potrebno je vama. Nesretni ste. Morate nekome otvoriti srce.
- ON - Ja sam sasvim u redu.
- OHA - I bojite me se.
- ON - Ja? Vas?
- ONA - Da. Bojite mi se predati, ali me se još više bojite ostaviti, vratiti se u svoju sobu i ostati sâm sa sobom i svojom nesanicom. Evo zašto sjedite sa mnom i nudite mi šampanjac, iako me u sebi prezirete. Prezirete i želite. Nije li tako?
- ON - Glupost.
- ONA - Ne, nego istina.
- ON - Ne, griješite.
- ONA - Ne prezirete, samo me želite?
- ON - Ne.
- ONA - Ne želite, samo prezirete?
- ON - Zadivljujuće se lukavo znate podrugivati i hvatati se za riječ koja vam odgovara.
- ONA - Hvatam se zato, jer hoću uhvatiti vas. Još vam to nije jasno?
- ON - I to tako priznajete?
- ONA - Jesam li to skrivala? Pa od samog početka vam to pokazujem. Ali vi me se, iz nekog

razloga, bojite.

ON - Ničega se ja ne bojim. Jednostavno, bit će mi neugodno ujutro se probuditi uz nepoznatu žensku.

ONA - I ne znati kako ćete je se riješiti.

ON - To nisam rekao.

ONA - Samo ste mislili.

ON - (*Oštro.*) Ne želim vas vrijeđati, ali primoran sam i deseti put ponoviti: nisam od onih koji nalaze zadovoljstvo u ljubavi koja se plaća na sat. Može biti da sam staromodan, ali ne mislim se mijenjati.

ONA - Ni ne treba. Sviđate mi se upravo takav.

Muškarac izvadi novčanik, izvadi iz njega novac i stavi ga na stol.

ON - Evo, uzmite.

ONA - Što je to?

ON - Plaća za vrijeme koje ste sa mnom potratili. Vi ste morali zaraditi, ja sam spreman platiti. Uz uvjet da odustanete od mene.

ONA - Razmotrit ćemo tu pogodbu poslije.

ON - Ne, nego sad. Ako je to malo, speman sam platiti više. (*Pononvo otvara novčanik.*)

ONA - Navikla sam zarađivati novac na pošten način, a ne primati milostinju.

ON - Zabavljajući me, poštenije ste to zaradili nego inače. Ne krijem, bio sam loše raspoložen, a vi ste mi prilično pomogli da se oporavim. Ali, sad je - basta. Uzmite i odlazite.

ONA - (*Ogorčeno, s iskrenim razočaranjem.*) Očito je, ja vam se uistinu ne sviđam. (*Pošutjevši.*) A možda vas, obratno, nešto jako privlači? Oprostite, za utjehu, ostajem na drugoj varijanti.

ON - Idite s Bogom.

ONA - Zašto me tjerate?

ON - Zato što mi se stvarno počinje činiti da sam se za vas počeo zanimati više nego što bih smio.

ONA - A vi uvijek znate koliko si smijete dopustiti?

ON - Razumije se. Kao što se kaže: pij, ali se ne napij, ljubi, al' se ne zaljubi.

ONA - Zaslužili ste peticu iz vladanja.

ON - Sasvim točno. Uzmite novac.

ONA - Hoću li ga uzeti, onda jedino ujutro.

ON - Ushićuje me vaša postojanost.

ONA - A mene, vaš neslomljiv karakter.

ON - Vrlo ste se trudili, ali ste izgubili.

ONA - Onda smo oboje izgubili.

ON - Moguće. A sad odlazite.

ONA - Zapravo, ja sjedim za svojim stolom.

ON - Točno. Oprostite.

Muškarac odlučno ustane, vrati se svom stolu, spremi rukopis u aktovku, spremajući se za odlazak. Žena ustane i uputi se njegovu stolu.

ONA - Oprostite, je li slobodno ovdje?

ON - (*Razdraženo.*) Slobodno je. Slobodan je cijeli stol, jer sam završio s večerom i upravo odlazim.

ONA - Dakle, mogu malo sjesti?

ON - Kako hoćete.

Žena sjedne.

ON - No, što vam još treba?

ONA - Kazati nekoliko riječi za rastanak. Sjednite. Neću vas dugo zadržati.

ON - (*Sjedne.*) Pa?

ONA - Zna li zašto sam vam onda, prije sat vremena, prišla?

ON - Pogađam.

ONA - Ne, ne pogađate.

ON - Pa, recite onda.

ONA - Dugo sam sjedila nedaleko od vas i promatrala vas. A vi mene čak ni jednom niste pogledali. No, nije me to uvrijedilo - zašto biste me uopće trebali gledati? I tako, sjedjela sam, sjedjela i odjednom pomislila - sada ćete otići, i ja vas više nikada, nikada neću vidjeti. I zamislila sam kako ćete sada ustati i otići sami u praznu neugodnu sobu, i shvatila sam da vam tada više nikako neću moći pomoći. Onda sam odjednom ustala i prišla vam ni na što ne računajući i ništa ne planirajući. Jednostavno sam prišla.

ON - (*Taknut neočekivanim priznanjem, dugo šuti ne znajući kako bi na to reagirao*) Ne znam što bih vam na ovo odgovorio.

ONA - Ne treba ništa odgovoriti. Zaboravite to, kao i sve ostalo.

ON - Smatrajte da ste sve to jednostavno umislili.

ONA - Možda. Ali ne smatram.

ON - Siguran sam da ste umislili, ali svejedno je bilo ugodno.

ONA - Pa što, na toj ugodnoj noti završit ćemo naše labavo poznanstvo. (*Ustane.*)

ON - Neobična ste vi žena.

ONA - Hvala na komplimentu. Nastojat ću ga opravdati.

ON - Pametna, obrazovana, uglađena, dobro odgojena... Pa uza sve to... Ne, uistinu, vrlo neobična.

ONA - Pa zar je grijeh biti neobična?

ON - No, ne u tolikoj mjeri.

ONA - Bolje je biti onakav kakvi su svi?

ON - Vjerojatno.

ONA - Ali biti normalna - to je tako dosadno! No, ako vi volite dosadu, dosađujte se i dalje.

Žena se vrati svom stolu. Nakon izvjesnoga kolebanja, Muškarac ponovno pođe k njoj.

ON - (*Neodlučno.*) Znae što mi je palo na pamet... Možda, stvarno, da se popnemo u moju sobu?

ONA - Zašto? Pa vi ste uzor ćudoređa.

ON - Popit ćemo tamo kavu.

ONA - (*Pokazujući na svoju šalicu.*) Kavu poslužuju i ovdje.

ON - Pa, ne moramo kavu, može nešto drugo.

ONA - (*S lakim osmijehom.*) Šampanjac?

ON - Zašto ne?

ONA - Pa sami ste rekli da mu se ne trebam nadati.

ON - Pa, bit će. Restoran se ionako zatvara. Ovako ili onako, moramo otići.

ONA - Idite.

ON - A vi?

ONA - Ja ostajem.

ON - Zašto?

ONA - Pa, vama ne trebam ni besplatno. Tako ste, čini mi se, rekli?

ON - Zašto besplatno? Spreman sam platiti.

ONA - I vi, sa svojim principima, vodit ćete ljubav s kupovnom ženskom?

ON - Na kraju krajeva, uopće nismo obvezni voditi ljubav.

ONA - A zašto me onda zovete k sebi u sobu?

ON - Pa, jednostavno na razgovor. Vi ste zanimljiva sugovornica... Poznajete poeziju...

ONA - Ne nasmijavajte me. Budite pošteni prema samom sebi.

ON - No, dobro, mi oboje znamo o čemu se radi. Što dalje?

ONA - Nikamo ja s vama ne idem.

ON - Pa niste li vi sami prije predlagali...

ONA - Ne sjećam se toga. Ali čak ako sam i predlagala, trebali ste pristati tada. Sad sam se predomislila.

ON - Vi se sa mnom igrate kao mačka s mišem.

ONA - Može biti. Samo se bojim da ne bi i sama mačka postala miš.

ON - Ja vas ne mogu shvatiti. Pa, prije sasvim malo vremena kazivali ste mi takve riječi... U smislu kao da vam se sviđam...

ONA - Da. I ja ih se ne odričem. Ali ja od vas nisam čula takve riječi.

- ON - Da vi to ne želite, zapravo, da ja vama izjavim ljubav?
- ONA - A zašto ne?
- ON - Pa to bi bilo jednostavno smiješno!
- ONA - Onda se smijte.
- ON - Pa jedva se poznajemo.
- ONA - Mi se uopće ne poznajemo.
- ON - Tu sitnicu možemo ispraviti.
- ONA - Vi niste pristaša površnih poznanstava.
- ON - (*Razočarano.*) Vidim, ne mogu vas nagovoriti.
- ONA - Može se nagovoriti koju se voli.
- ON - Vjerojatno. Ali ne znam kako.
- ONA - Da vam dam savjet?
- ON - Što? Ima načina?
- ONA - Eto, vi mi predlažete kazivanje poezije. Mogu vam odmah ovdje recitirati bilo što za početak. Rahmanjinov ima romansu na Hugoov tekst. Naslov joj je "Oni su odgovorili". Poznate je?
- ON - Ne. Ali bih vam predložio da odgovorite na moje pitanje.
- ONA - (*Prekidajući ga.*) Poslušajte. Ta je Hugoova pjesma dosta izazovna. Tamo u svakom stihu neki nepoznati "oni" postavljaju duboko uznemirujuće pitanje, a neki drugi "oni", točnije: "one", jer je u francuskom originalu upotrebljena zamjenica ženskog roda, daju jednostavan, neočekivan i vrlo kratak odgovor.
- ON - To mi nekako nije savim jasno.
- ONA - Dobro, čujte primjer:
 "Pitahu oni: 'Ko leteći čamac
 Galeb na valu se ljulja,
 Kad će nas dovesti straži?'
 (*Nakon kraće stanke.*)
 'Nek vesla!' - odvratiše one".
- ON - Sve je to vrlo zanimljivo, ali kakve to ima veze sa savjetom koji ste mi htjeli dati?
- ONA - Evo vam i savjet:
 "Pitahu oni: 'Čime bez čaranja navesti
 prekrasne djeve da na strastvenu riječ
 u zagrljaj same nam padnu?...'
 (*Ušuti.*)
- ON - No? I?
- ONA - 'Ljubavlju!' - odvratiše one".
- ON - Shvatio sam poentu. Ali o ljubavi u našem slučaju ne može biti ni govora.

ONA - Znači li to da mi predlažete voditi ljubav, ali bez ljubavi?

ON - Može se i tako reći. Pretpostavljam da bi se naš odnos trebao svesti na prozaične temelje, bez nepotrebne romantike.

ONA - (*Vrlo suho.*) Onda se obratite recepcioneru, pa će vam on pouzdano za skromnu naknadu naći djevojku za noć. Doviđenja. (*Budući da se Muškarac ne miče s mjesta, ona ponavlja:*) Rekla sam: "Doviđenja".

ON - Ja sutra letim.

ONA - Onda zbogom.

Muškarac se polako vraća svom stolu, uzima aktovku, kreće prema izlazu, ali se zadrži kod njezinog stola.

ON - Vi ostajete?

Žena ne odgovara.

ON - Hoćete li u lov na drugog klijenta?

ONA - Želite mi nekoga preporučiti?

ON - Među mojim znancima nema ljubitelja takvih avantura.

ONA - Očigledno, vi slabo poznajete svoje znance. Zbogom.

ON - Zbogom.

Muškarac ode. Žena ostane sama. Vidi se da je potresena i razočarana. U restoranu se gase svjetla - znak da se zatvara. Žena pogleda račun koji leži pred njom na stolu, položi novac na stol i sprema se na odlazak. U tom trenutku ponovno se pojavi muškarac.

ON - Vi ste još ovdje? A ja sam se pobojavao da ste već otišli.

ONA - Što vi hoćete?

ON - Zamislio sam kako sjedim u svojoj sobi sam sa sobom, i nije mi se to svidjelo. U takvim me trenucima napadaju takvi nastupi depresije, da ja... Jednom riječju... Pitali ste me zašto vas zovem k sebi u sobu. Evo, odgovorit ću vam: da ne budem tamo sâm. Razumijete?

ONA - (*Ozbiljno.*) Ja vas vrlo dobro razumijem.

ON - Vi me neprestano provocirate, ponekad mi se čak i rugate, ali meni je s vama, ne znam zašto, zanimljivo. U svakom slučaju, bolje nego kad sam sâm. I evo, molim vas: dođite k meni. Ništa od vas neću zahtijevati i, u svakom slučaju, platit ću.

ONA - Pa, dobro. (*Osmjehujući se.*) Ja sam neiskusna djevojka, ne znam se usprotiviti.

ON - (*Ne vjerujući svojoj sreći.*) Vi se, zbilja, slažete?

ONA - Već sam rekla - da. Ali meni se čini da to vama nije drago. Djelujete nekako izgubljeno.

ON - Prije: sretno.

ONA - Izgledate, kao da se sreća na vas svalila tako neočekivano, da niste stigli skočiti ustranu.

ON - Onda idemo?

ONA - Idemo. (*Ustaje i uzima torbicu.*) Pričekajte me ovdje minutu, moram platiti konobaru.

ON - Ja ću platiti za vas.

ONA - Ne trebate ga zvati, idem ja k njemu. (*Odlazi prema kuhinji.*)

ON - Ali ćete se vratiti?

ONA - A vi ćete čekati?

ON - Sumnjate u mene?

ONA - A vi u mene?

ON - Sumnjam.

ONA - Ispravno.

Žena izlazi i, kako se muškarcu čini, nema je prilično dugo. On je čeka s izvjesnim nespokojsvom, slijedeći je pogledom.

Žena se vraća.

ON - O čemu ste se sašaptavali s konobarom?

ONA - (*S laganim osmijehom.*) Uzajamno smo si recitali stihove. Jeste li vi to postali ljubomorni?

ON - Može biti.

ONA - Pa eto, ja sam spremna.

ON - (*Učini nekoliko koraka, a onda se iznenada zaustavi.*) Odjednom sam osjetio strah.

ONA - Ja također.

ON - Koga se vi bojite? Mene?

ONA - Ne. Sebe.

ON - I ja sebe. No, pa, idemo?

ONA - Idemo.

Svršetak prvog čina

Drugi čin

Hotelska soba. Ulaze muškarac i žena. Oboje se osjećaju pomalo pod pritiskom.

ON - Pa, kako vam se sviđa ovdje?

ONA - Kako bih rekla... U hotelu, čak i dobrom, soba je uvijek nekako standardna - sterilna. Stolić, sanitarni čvor, krevet... U njoj se nikad ne možeš osjećati kao doma.

ON - Koliko shvaćam, vi često boravite u hotelima. Uvjetovano profesijom.

ONA - Moguće. Što onda?

ON - Ništa.

ONA - Čemu onda postavljati nepotrebna pitanja?

Stanka. Muškarac pokuša zagrliti ženu, ali ona se odmakne.

ON - Što ti je?

ONA - Ništa.

ON - Ne razumijem; nismo li se o svemu dogovorili?

ONA - Uopće se ni o čemu nismo dogovarali. Vi ste me pozvali, i ja sam došla

ON - Nadam se, da me nećeš uvjeravati da sam ti drugi.

ONA - Ne pada mi na pamet.

ON - Tako? A imala si ih mnogo?

ONA - Dosta.

ON - Dakle, imaš iskustva?

ONA - Ne malo.

ON - Hoćeš ga podijeliti?

ONA - Ponovno smo prešli "na ti"?

ON - U krevetu ne govore jedno drugome "vi".

ONA - Još nismo u krevetu.

ON - Ali ćemo biti. (*Hoće je zagrliti.*)

ONA - (*Izmičući se, vrlo suho.*) Vi ste zaključili, ako sam pristala doći ovamo, da se sad sa mnom smije i bez prenemaganja?

ON - Ne treba se pretvarati da ste preko noći došli muškarcu u sobu zato da bi s njim pili čaj.

ONA - Naravno, ne zato da bih pila čaj. Pit ćemo šampanjac.

ON - Prestanite se šaliti. Gdje da ga sad nađem? (*Ponovno pokušava zagrliti Ženu.*)

ONA - (*Uopće ne reagira na njegov zagrljaj. Hladno.*) Ne glumite strast.

ON - Stvarno je ne glumim. Novoj ženi muškarca ne privlači strast, nego znatiželja.

ONA - (*Suho.*) Zadovoljite svoju znatiželju bez pomoći ruku. Na primjer, postavljajte mi pitanja, a ja ću odgovarati.

ON - Dakle, došli ste samo razgovarati? Ovamo, u sobu?

ONA - Razumije se. Po vama je bolje razgovarati na ulici, na hladnoći, po vjetru i kiši? (*A budući da je on i dalje drži u zagrljaju, ona nastavlja.*) Ako me smjesta ne pustite, odmah ću otići.

Muškarac pusti ženu. Stanka.

ON - Ako mislite nastaviti s tim mušicama, zašto ste onda uopće došli ovamo?

ONA - Može biti zato, jer sam se osjećala usamljenom. Kao i vi.

ON - Što ti, lepršava noćna ptičice, možeš znati o samoći? O pravoj samoći, kad osjetiš potrebu nekome reći riječ, nekome otvoriti srce, nekome tko te shvaća i s tobom suosjeća? Kad se osjećaš usamljenim usred gomile ljudi, čak i ako uza te spava neka naizgled bliska, a u stvari posve strana osoba?

Žena ne odgovara. Duga stanka.

ON - I što, dokle ćemo tako zuriti jedno u drugo?

ONA - Smirite se i sjednite.

ON - Ja tebe ne razumijem.

ONA - Zato ja vas vrlo dobro razumijem. Vi jednostavno ne vjerujete u sebe i ne znate kako biste se ponašali. To je ono što vas baca iz plašljivosti u neotesanost, koju vi smatrate junaštvom.

ON - Istina je. Oprostite.

ONA - I ne budete li se ponašali kako se pristoji, odmah ću otići.

ON - Što ste smislili za novu igru?

ONA - Nastavak stare. Isto kao u nogometu: nakon poluvremena mijenjamo strane. U restoranu sam zavedila ja vas, a sad zavedite vi mene. Pokažite kako to znate.

ON - Iskreno rečeno, uopće ne znam.

ONA - To sam već uočila.

Stanka.

ON - Nekako mi je teško obnoviti razgovor s vama. Niste uopće rekli ni kako se zovete.

ONA - Zovite me, ako hoćete, Vjera. Ili Nada. Ili Ljuba.

ON - A zapravo?

ONA - (*Ne odgovorivši na pitanje, ode do prozora.*) Kakvo je nevrjeme vani...

ON - (*Pride do nje, također gleda kroz prozor.*) Da, hladno i neugodno... Nekako nam ne uspijeva naš susret.

ONA - Ne žalostite se, imamo još cijelu noć pred sobom. Sve se može promijeniti.

ON - Obećajete?

ONA - Nadam se. Sve ovisi o vama.

ON - A zašto vi mene ne pitate za moje ime?

ONA - Zato što ga znam..

ON - (*Poraženo.*) Odakle?

ONA - Nije važno. Ne mogu jedino odlučiti kako bih vas zvala. Za Aleksandar je još prerano, a "gospodin Samec" zvuči previše formalno.

ON - Odaberimo zlatnu sredinu. Možete me zvati Saša.

ONA - Nadam se zaslužiti pravo na intimnije oslovljavanje.

ON - Kako ste, uopće, doznali moje ime? (*Nakon kratkog razmišljanja.*) Možda dolje od recepcionera?

ONA - Nije važno. Doznala, pa doznala.

Začuje se diskretno kucanje na vrata.

ON - (*Začudo.*) Netko kuca, ili mi se učinilo?

ONA - Ne, nije vam se učinilo.

ON - (*Uznemireno.*) Tko bi to mogao biti?

ONA - Otvorite i doznajte.

ON - Neću.

ONA - Brine vas da će u sobi vidjeti mene? Ne bojte se, kod nas ne postoji čudoredna policija.

Pokoleban, Muškarac ode. Čuje se izvana prigušeni šum, nerazumljivi glasovi, zatim zatvaranje vrata. Iznova se pojavi Muškarac, gurajući pred sobom servirni stolić, na kojemu se lako prepoznaje šampanjac u vedrici s ledom, čaše i hladna zakuska. Vidljivo je, Muškarac je sasvim zbunjen.

ON - Evo... Šampanjac... Poslali su iz restorana. Konobar je i novac odbio. Kaže: plaćeno je. Čudno. Ništa nisam naručio.

ONA - Ništa čudno. Dar odozgora.

ON - (*Shvativši.*) Ah, zato ste vi tražili konobara kad smo odlazili!... Tjerate me da pocrvenim. To sam ja trebao učiniti, ali se nisam sjetio. Pravi sam magarac,

ONA - Nastojte to ubuduće ispraviti. (*Uzima svoju torbicu i pođe prema izlazu.*)

ON - Stanite! Kamo ćete opet?

ONA - Ne uznemirujte se, vratit ću se.

ON - Sigurno ćete se vratiti?

ONA - Ne mislite valjda da hoću ostati bez šampanjca? (*Ode.*)

Muškarac, ne znajući što bi mislio, pogledava na hodnik, vraća se, skida sako, opet ga oblači, ponovno ide k vratima, ali se u taj čas vraća Žena. Na njoj je večernja haljina, u rukama joj kutija i buketić cvijeća.

ON - (*Obradovano i zadivljeno.*) Gdje i kako ste se uspjeli tako brzo presvući?

ONA - Odlučila sam ponovno pobuditi vašu znatiželju. (*Ogledavajući sobu.*) No, što je s vama? Zašto ništa nije gotovo?

ON - A što je trebalo dogotoviti?

ONA - Kakav ste vi to, uvijek smotan. Dajte da premjestimo stol ovamo.

Premještaju stolicu u sredinu sobe.

ONA - Sad nalijte vode u vazuu.

Žena vadi iz kutije stolnjak, prekriva njime stol, stavlja svijećnjake i svijeće, koje je izvadila iz iste kutije. Muškarac, nakon što je donio vazuu s vodom, pomaže Ženi prenijeti sa servirnog stolića šampanjac, jedaći pribor i zakusku. Žena stavi u vazuu cvijeće i upali svijeće. Sada stol ima u potpunosti svečani izgled.

ON - Otkud ste vi to sve stvorili? Nije vas bilo svega dvije minute.

ONA - Tajna.

ON - Vi ste sva potpuna tajna. A odakle vam cvijeće?

ONA - Iz šume. Što sam mogla, kad se vi sami toga niste dosjetili?

ON - Vi ste izuzetna žena.

ONA - Kako se čini, prije sa ženama niste imali sreće. Ugasite svjetlo.

ON - Postalo je ugodno i lijepo. Ja to ne bih znao tako.

ONA - Vi na naš susret gledate kao na dogovor, a ja želim da to bude ljubavni sastanak. No? Vi ste domaćin. Hoćete li me pozvati za stol i otvoriti butelju?

ON - Vi ste sve organizirali, pa se ja osjećam kao gost.

ONA - Onda ću sjesti bez poziva.

Žena sjedne. Muškarac otvara šampanjac i lijeva ga u čaše.

ON - Pripravili ste mi nezaboravnu svečanost.

ONA - Pa, popijmo u to ime. "Ovo je prvi moj praznik uz tebe, pa pijem da srce mi ne zebe."

Piju.

ON - Moram priznati da vi, kad hoćete, umijete biti vrlo dražesni.

ONA - Ja to uvijek hoću, ali mi ne uspijeva uvijek.

ON - Uspijeva, vjerujte mi. *(Ponovno je želi zagrliti.)*

ONA - *(Mirno se izmiče iz zagrljaja.)* Ne znate li kamo biste s rukama, radije nalijte još vina. Moja je čaša prazna; ne vidite?

ON - *(Vraćajući se na svoje mjesto i nalijevajući piće.)* Za što sad pijemo?

ONA - *(Slegnuvši ramenima.)* Za ljubav. Za poslovni uspjeh. Za susret. *(S laganim osmijehom:)* Ili možete ispiti misleći na prekrasne ženske. Vi ste ipak bezumno iskusni ljubitelj ženskog spola.

ON - Paaa... Onda predlažem da popijemo bruderšaft.

ONA - Ne može. Meni se ne sviđa oslovljavanje sa "ti" među ne osobito poznatim ljudima. Naprimjer, viši po položaju, neznano zašto, uzima si pravo tako oslovljavati one na nižem položaju. To vrlo često nije znak bliskosti, nego demonstracija prostote i nekulture. *(Gledajući Muškarca.)* Primjere ne treba daleko tražiti.

- ON - Prihvaćam vaš prijekor. Ali sada će ovo "ti" biti sasvim drukčije, a ne onakvo kao prije. Ne prezirajuće, nego prijateljsko. I bit će uzajamno. Slažete se?
- ONA - Pričekajmo malo. Još nije došlo vrijeme za to. Usput: o prezirajućem "ti". Po mom shvaćanju, vama se nije svidjelo što sam prisjela uz vaš stol i, vulgarno rečeno, počela vas klati.
- ON - Pa, iskreno rečeno, nije to baš sasvim lijepo izgledalo.
- ONA - Kao što ste prije rekli: nemoralno. Po vama, tako se mogu ponašati samo žene određene vrste.
- ON - Općenito, da.
- ONA - A da nisam ja prisjela k vama, nego vi k meni, počeli bi mi komplimentirati i nagovarati me da s vama provedem noć; to bi bilo moralno?
- ON - Paaa...Da, to bi bilo moralno.
- ONA - Zašto?
- ON - (*Slegnuvši ramenima.*) Netko je obvezan pokrenuti inicijativu, inače bi ljudski rod izumro.
- ONA - Pokrenuti inicijativu? Prekrasno. Ali zašto ne ja? Kad sam vas nagovorila u restoranu, to ste smatrali bestidnošću. A kad bih vas pokušala zagrliti kao što sad vi pokušavate? Što biste tada o meni mislili?
- ON - Svaka igra ima svoja pravila.
- ONA - Ispada, da je u ovoj igri ženama jedino dopušteno biti lovina, ali ne lovac. Takva pravila ne prihvaćam.
- ON - Žene također love. Jednostavno, imaju svoje metode.
- ONA - Okanimo se viceva. Vidim da sve te priče o ravnopravnosti spolova, davno zastarjelim predrasudama, novonastaloj seksualnoj slobodi i tako dalje, ne vrijede ni pišiva boba. U praksi, moral ostaje nepromijenjen: muškarac smije sve, a žena - vrlo malo. Ona mora sjediti, skromno spuštenu pogleda, i čekati dok se netko za nju ne zainteresira. A ako ja ne prihvaćam takav moral, smatra me se bogzna čime. Nije li tako?
- ON - Tako je i nije tako.
- ONA - Pa zašto se onda, ako je već riječ o moralnosti, samo od žene očekuje skromnost, čistoća, stidljivost i slično? Zašto se to ne zahtijeva i od muškarca? Zašto, govoreći velikim slovima, postoje pale žene, a nema palih muškaraca?
- ON - Po vama, ženama su norme ponašanja propisali zli, nevaljali muškarci. Ali one su uvjetovane samom prirodom. Upravo kako se o tomu, usput, danas govorilo na konferenciji.
- ONA - Po vašoj biologijskoj psihologiji? Tako se, ako se ne varam, zove vaša specijalnost? Nije vam to dosadno?
- ON - Ma, što pričate! (*Živnuvši.*) To je strašno zanimljivo. A znate li u čemu je njezina bit? Stvar je u tome što naša psiha, naše predodžbe o zabranjenom i dopuštenom, o dobru i zlu... (*Prekine se.*) Oprostite, vama je to, sigurno, dosadno.
- ONA - Ne, zašto? Nastavite.
- ON - Ne, to je zanimljivo samo meni. Vama će to biti odviše stručno i nerazumljivo.

ONA - A što tu ima nerazumljivo? (*Tonom predavača, sasvim ozbiljno, ali s veselim iskricama u očima.*) Meni se čini, da ste vi htjeli reći kako se naša psihologija, naša predodžba o zabranjenom i dopuštenom, o dobrom i zlu, od najranijega djetinjstva izgrađuje pod utjecajem obitelji, škole, nastavnika, vršnjaka, knjiga, filmova, narodnih običaja i tradicije, ukratko: naše društvene sredine. Kao rezultat, oblikuje se društveno opterećena psiha, ili, drukčije rečeno, socijalna psiha.

Muškarac je sluša s rastućim zanimanjem. Žena nastavlja.

ONA - Međutim, čovjek nije samo racionalno stvorenje, nego i životinjsko, koje ima svoju biološku prirodu. U njemu su od rođenja usađeni prirodni instinkti - želje i strahovi. Gušenje prirodne čovjekove psihologije odgojem i životom u zajednici dovodi do svih mogućih kompleksa pa čak i do duševnih rastrojstava. Ta je problematika posebno razrađena u kapitalnim djelima Foxa, Kisljevskoga i Zarembova.

ON - (*Razjareno.*) Slušajte, dovraga, što sve ovo znači?

ONA - (*Nevino.*) Što zapravo?

ON - Pa to je moj referat! Skoro od riječi do riječi!

ONA - Zbilja? Tko bi to i pomislio?

ON - Prestanite me praviti budalom! Tko ste vi zapravo, vrag vas odnio?

ONA - Vi to već znate: djevojka lakoga morala.

ON - Prestanite! I vi ste bili tamo? Kako to da vas nisam vidio? Vi ste psihologinja?

ONA - Svaka žena je psihologinja.

ON - Jasno vam je da mislim na vaše zvanje. Ako niste psihologinja, jeste li biologinja?

ONA - Ne.

ON - Uopće ništa ne razumijem. Tko ste vi i što ste? Odakle vam takvo znanje jezika? I kako poznajete moje radove? Uvjerem sam da me špijunirate, ali zašto?

ONA - Uvjeravam vas da ne špijuniram. Jednostavno me zimate.

ON - Ne, tu nešto nije kako valja. U tome mora biti nekakva zagonetka...

ONA - Već sam rekla da se sve zagonetke čine teške, sve dok ih ne odgonetaš. Tada se pokažu strašno jednostavnima i izazivaju razočaranje.

ON - Jedno mi je već dugo jasno: vi niste djevojka s asfalta. Za to ste previše obrazovani i pametni.

ONA - I obrazovane žene prisiljene su zarađivati za život.

ON - Čini mi se, da mi je vaš glas poznat. Nismo se prije susretali?

ONA - Ne. Volim vjerovati da biste me upamtili da smo se prije susretali.

ON - To je točno.

ONA - Prestanite razbijati glavu nad mojom nebitnom zagonetnošću. Nastavimo radije našu raspravu.

ON - No, najprije popijmo. Za susret.

ONA - Za susret smo već pili.

ON - Ne, pili smo za rastanak. Vaša zdravica bila je pogrešna, pa dajte da to popravimo.

ONA - Slažem se.

Kucnu se i piju.

ONA - Dajte vaš tanjur, da vas poslužim. (*Stavlja mu zakusku.*)

ON - Hvala.

ONA - Što ćemo s našom prepirkom? To mi je važno.

ON - Prepirali smo se? Oko čega?

ONA - Pripravljali ste se objasniti mi zašto vi možete birati žensku koja vam se sviđa, a ja muškarca ne mogu.

ON - Nije to sasvim tako. Muškarac bira, ali žena onda pristaje ili ne pristaje na njegov izbor. Prema tome, u konačnici bira i žena.

ONA - No takav izbor nije jednakopravan. Pretpostavimo da je na ples došlo sto dama i sto kavalira, i od tih sto muškaraca petorica su odlučila za ples zamoliti mene. Točno, pružila mi se prilika birati između petorice. Ali oni su birali između stotine!

ON - Očito je priroda znala što radi: ovako ili onako, svatko sebi nađe par.

ONA - Ne svi.

ON - (*Pošutjevši.*) Da, ne svi.

ONA - I taj par ne ispadne uvijek uspješan.

ON - I to je točno.

ONA - Znači, vi smatrate da žena treba uvijek biti violina, a ne gudalo?

ON - Ne radi se o tome što ja smatram ili ne smatram. Jednostavno je tako organiziran svijet.

ONA - Ali zašto? Zar žena nema prava tražiti svoju sreću i nalaziti je? Zar muškarci i žene nisu jednaki?

ON - Ravnopravnost nije isto što i jednakost. Mačak i mačka također su juridički jednaki, ali biološki se razlikuju i ponašaju se različito. Tako je i s ljudima. Žena fizički ne može imati muškarca, uzeti ga. Uvijek on uzima nju, a ona se daje. A otuda i razne norme ponašanja: on bira, ona čeka dok je ne odaberu.

ONA - Kako vi stručno rasuđujete. Prema tome, žena ne može sama tražiti?

ON - Ne, ona je dužna tražiti, a nju su dužni naći. Eto zašto je temeljni motiv ženskog ponašanja da bude privlačiva.

ONA - A možda to nije zakon biologije, nego pitanje odgoja i tradicije?

ON - Tradicije su različite po narodima. Ali svuda vidimo isto: muškarac traži ženu, bira ju, nalazi ju, kupuje ju, uzima ju. Ali ne i obratno. A uopće, kao što je poznato, muškarac snubi žensku sve dotle, dok ga ona ne prihvati.

ONA - To je stari vic.

ON - Povrh toga, boriti se sâm protiv opće prihvaćenoga morala, uvijek je beznadno i besmisleno. I hoćemo li se suprotstavljati svojoj biološkoj prirodi, to nas neizbježno dovodi do neuroza i stresova, što je uočljivo u većine nas.

ONA - Uključujući i vas?

- ON - Zašto bih ja morao biti isključen? Dajte radije da prekinemo tu temu.
- ONA - Pa dobro. Ja bih vas čak pozvala na ples, ali sigurna sam da ne znate plesati.
- ON - Otkud to? Znam. Nešto gore od medvjeda, ali nesumnjivo bolje od slona.
- ONA - Pa, možemo li pokušati? (*povuče ga za ruku, zovući ga na ples i napravi s njim nekoliko koraka.*)
- ON - Ne, ne ide. Ostat ćete bez nogu.
- ONA - Dakle, i vi imate probleme, iako ste veliki teoretičar o pitanjima spola. A kako stojimo s praksom?
- ON - A u praksi sve svoje vrijeme utrošim na rad. Ostalo me slabo zanima.
- ONA - A djeca? Ljubljena žena? (*Nadoda, ne bez pakosti.*) Koja vam se sviđa u svakom pogledu.
- ON - Nemam djece.
- ONA - Možda nemate ni žene?
- ON - Pa, hoćemo li po istini, sad nemam ni žene.
- ONA - "Sad" - hoćete reći ovog časa, jer ste u hotelu?
- ON - Uopće je nema. Već dvije godine.
- ONA - Ali, naravno, postoji voljena prijateljica.
- ON - Ni prijateljice nema.
- ONA - (*Iskreno začuđena.*) Kako je to moguće? Psiholog bi to nazvao teškim slučajem.
- ON - Nije sve tako loše kako mislite. Sve je mnogo gore.
- ONA - Što se s vama dogodilo?
- ON - Ništa osobito. Vrlo trivijalna priča.
- ONA - Pa, ispričajte je.
- ON - Dajte da radije popijemo.
- On natoči čaše, kucnu se i piju.*
- ONA - A sad pričajte.
- ON - Ustvari, nema se što pričati. Svojevremeno sam se oženio. Bio sam tada mlad i glup. Zapravo, ne toliko mlad, koliko glup.
- ONA - I, što zatim?
- ON - Iznenada sam se jednog jutra probudio i shvatio: ja s njom nemam apsolutno ni o čemu razgovarati. Naši su zajednički interesi jedino u krevetu, a i oni iz dana u dan sve brže venu. I umjesto da odmah ispravimo tu grešku, počeli smo jedno drugo mučiti.
- ONA - Uistinu, trivijalna priča. Ali zašto se tako dogodilo?
- ON - Muškarac se uvijek beskrajno umara od braka. Od nužnosti da svaki dan bude s njom skupa. Od nemogućnosti da se povuče u sebe. Od spoznaje da je vezan. Žene nas vole držati na kratkoj uzici, ne shvaćajući da, što je ona kraća, to snažnije se je želimo riješiti.

- ONA - Ali vi ste je se ipak riješili?
- ON - Da. Razveli smo se.
- ONA - Je li to sve?
- ON - Ne. Onda sam postao malo stariji, ali još gluplji i oženio sam se drugi put.
- ONA - Nadam se da ste taj put odabrali onu koja vam odgovara?
- ON - Pa, nakon prve ženidbe, počeo sam se kloniti žena, ali ona me na neki način uočila. Eto vam stvarno, primjer tko koga bira.
- ONA - Zašto ste se njome oženili?
- ON - A zašto se uopće ženimo? Po vama, radi srodnih duša? Iz želje da se ne razdvajamo cijeli život, i skupa umremo istoga dana? Ne. Iz gluposti. Slučajno. Radi uskog struka i lijepe jaknice.
- ONA - I kako je to završilo?
- ON - Nakon dvije godine žena me zamijenila nekom ništarijom, i ja sam je otjerao. Zapravo, da budem točan, kao da sam ja otišao, jer je veći dio imovine ostao njoj.
- ONA - Jako ste je voljeli?
- ON - Ne, ne jako. Uopće ne jako. Ali za mene je to bio težak udarac.
- ONA - Zašto, ako je već niste jako voljeli?
- ON - Ma, znate... Doći kući i naći ženu u krevetu s drugim...
- ONA - Razumijem vas mnogo bolje nego što mislite... I vi sve do sad patite?
- ON - Sad više ne. Ali nastojim se držati podalje od žena. Dvaput opečen, izvukao sam pouku. Kao što se pjeva u romansi, u ljubav više ne vjerujem.
- ONA - Ali ipak, susreću se žene i bez ljubavi, samo zbog... ugone.
- ON - Bojim se. Dosta je zablenući se na minutu, i upao si u klopku. A riješiti ih se, neobično je teško. Žene znaju da su nam fiziološki nužne, i time se bestidno koriste. Pa i uopće, što ima dobro u njima?
- ONA - U ženama? Vrlo mnogo? A što je loše u njima?
- ON - One urone u svakodnevicu, trebaju novac, vole razjašnjavati odnose, odvajaju od prijatelja... (*Krzmajući.*) Ali što je najgore, smetaju pri poslu.
- ONA - Čini se, da je sa ženama uvijek veselije nego bez njih.
- ON - S takvima kao što ste vi, možda. Ali s drugima... (*Pošutjevši.*) Istina, i njima je sa mnom dosadno. Ja sam staromodan čovjek: volim tražiti gljive, slušati klasičnu glazbu...
- ONA - Razočarali ste se u dvjema ženama i svoje razočaranje prenosite na sve ženske.
- ON - Ne znam kako je sa ženskama, ali žene su sve iste. Mijenjati jednu za drugu, nema nikakvoga smisla. Ja nalazim radost jedino u poslu.
- ONA - Vama nije sve na svomu mjestu u životu, pa vam je zato posao opojno sredstvo. A, zapravo bi morali stati i promisliti što želite.
- ON - Svi mi želimo isto: sreću.
- ONA - Ali nam je nejasna spoznaja u čemu se ona sastoji. A ako odaberemo krivi cilj, tada

što upornije stremimo za srećom, to smo od nje dalje. U tom je nevolja.

ON - Da, to je tako...

Stanka. Oboje su se zamislili. Žena ponovno odlazi do prozora i zagleda se u tamu, zamišljeno tarući prstom po staklu.

ON - Što vidite tamo kroz prozor?

ONA - Svašta: mrak, mutne svjetiljke, kišu... I pomamno drhtanje golih grana po glazbi vjetra. Vjetar, vjetar po svem bijelom svijetu... Dakle, sutra letite?

ON - Da.

ONA - Kada?

ON - Rano ujutro.

ONA - Dakle već danas. Danas...

ON - Vidim, potpuno ste se rastužili.

ONA - Da... Sjedimo, razgovaramo, a jutro se neumoljivo približava; hladno, sivo, jesensko jutro...

Muškarac joj priđe s leđa i oprezno je hvata za ramena. Ona nastavi gledati kroz prozor.

ON - Što to pišete po staklu?

ONA - Tako, ništa. Naša imena. "Saša plus neznanka jednako ljubav".

ON - A ja svejednako ne znam ime toj neznanki.

ONA - "Tko li je i što je ona,
Tek nebesa znaju to,
Al je srce očarano
Neznankom neobičnom"...
Ili još nije očarano?

ON - Ta je Glinkina romansa vrlo dobra, ali vi mi i opet niste odgovorili.

ONA - Ima li smisla opterećivati vaše pamćenje još jednim ženskim imenom? Uostalom, ako hoćete, zovite me Henrijeta.

ON - Zašto Henrijeta?

ONA - A zašto ne?

ON - Stvarno se tako zovete?

ONA - Sjećate li se priče povezane sa znamenitim srcolovcem Casanovom? Kad je osvojio ljepoticu Henrijetu, proveo je s njom u hotelu - vidite, također u hotelu - ushićujuću noć, darovao joj prsten s briljantom i zakleo se na vječnu ljubav. Ujutro je djevojka tim briljantom urezala nekoliko riječi na prozorsko staklo, bacila prsten u grmlje i iščezla. *(Nastavi šarati prstom po staklu.)*

ON - Što je bilo dalje?

ONA - Nakon mnogo godina, ostarjeli ženskar slučajno je odsjeo u tom istom hotelu i u toj istoj sobi. Prišavši prozoru, iznenada je ugledao dijamantom urezane riječi: "Vous

oublierez aussi Henriette". "Zaboravit ćete i Henrijetu". I Casanova je shvatio da ju je zaista zaboravio, da život prolazi, a on se neprestano vrcka, i njegova uredno "vječna" ljubav nije trajala duže od nekoliko dana... Tako i vi: zaboravit ćete me brže nego što će nestati ove riječi koje sam prstom napisala na zamagljenom staklu.

ON - *(Iznenada je privuče k sebi i poljubi je.)* Ti si čudo... Takve kao ti još nikad nisam sreo... Tako si mudra... Nek se za nekoliko sati rastanemo... Moramo se rastati... Ali ja ću te se dugo sjećati, vrlo dugo!

ONA - *(Sretno.)* Konačno sam to dočekala...

ON - Ja sam stalno htio... Ali se ti nisi dala.

ONA - Zato jer nisi htio tako.

ON - A sad je "tako"?

ONA - Sad je tako.

ON - "Ljubite - odgovorile su" - da?

ONA - Da. Sad vidiš kako valja prelaziti na "ti"? Bez ikakvih bruderšafta.

ON - Jednostavno, bio sam budala.

ONA - I ostat ćeš.

ON - Onim svojim "vi" sve vrijeme si me odbijala.

ONA - Zato jer je bilo potrebno.

ON - Da, užasno sam se ponašao. Reci, zašto si došla k meni? Ali iskreno.

ONA - Ne domišljaš se?

ON - Ne.

ONA - Pa to sam ti već objasnila.

ON - Samo mi nemoj govoriti o iznenadnoj i bezumnoj ljubavi. Nismo se ni poznavali.

ONA - Znam da ti se to nije svidjelo. Ti, kao i svi, smatraš da takvo ponašanje ne pristoji ženi. Ali da ja nisam prišla, ne bismo se ni upoznali.

ON - Junačino, ali kako si odlučila?

ONA - Vjerojatno zato što nisam osobito sretna.

ON - Ni ti?

ONA - Niti ja. Bi li sretna ženska pošla u restoranu prisjesti k nepoznatom muškarcu?

ON - A meni se činilo da me ti sve vrijeme samo izazivaš.

ONA - Da, htjela sam da sve izgleda kao igra, iako je ustvari bilo ozbiljno. A zatim sam te svojim podrugivanjima i nepristojnošću nastojala zadržati da ne odeš... Shvatila sam da će mi te biti vrlo teško ostaviti.

ON - Zbilja?

ONA - Zbilja. I to me počelo plašiti.

ON - Bila si mi privlačiva od prvog trenutka.

ONA - Znam. Sve muškarce privlače sve žene. Ali ja sam željela bolje. Nemoguće.

ON - Što?

- ONA - Što želi svaka žena? Ljubav.
- ON - No pa, skoro si to postigla.
- ONA - "Skoro"? Znači da ništa nisam postigla... A izjutra ti letiš...
- ON - Nećemo misliti o jutru. Reci, otkud si se pojavila odišući mirisima i maglama i sva obavijena tajnama?
- ONA - Nema nikakvih tajni, sve je obično i jednostavno. Ali ništa neću reći. Želim u tvom sjećanju ostati tajanstvena neznanka.
- ON - Zašto? Ja sam se tebi ispovjedio. Pa i čemu se ustručavati? Ionako ćemo se razići za sat - dva.
- ONA - (*Promijenivši ton.*) Kako ti to lako kažeš.
- ON - Ali mi ćemo se ipak stvarno rastati.
- ONA - I druge varijante nema?
- ON - Kakva bi još varijanta mogla biti? Karta je kupljena, doma me čeka posao...
- ONA - (*Odmičući se.*) A ti ne možeš odložiti odlazak ni za jedan dan, ni za jedan sat? Cijeli tvoj život točno je programiran i određen sve do samoga kraja? Možeš koračati samo po ravnoj crti? Bojiš se učiniti korak udesno ili ulijevo?
- ON - Ne bojim se, ali...
- ONA - Ne, ti se bojiš. Bojiš se žena. Bojiš se osjećaja. Bojiš se, kako ti kažeš, romantike. Rekao si da ne voliš površna poznanstva, a sâm pretpostavljaš upravo površna. Udobna. Da te ne bi uznemirila. Da ne bi ništa promijenila. Ako i ne priušte radosti, barem ne donose neugodnosti. Na racionalnim temeljima, kao u političkoj ekonomiji. Roba - novac - roba. Krevet - novac - krevet. Ali nikakve ljubavi. Je li tako?
- ON - "Ljubav, ljubav"... A što zatim? Opet razočaranje? Opet nevjera? Opet samoća?
- ONA - Zašto bi bilo važno što će biti zatim? Važno je samo ono što je sada!
- ON - Ali ja ipak moram letjeti, to valjda razumiješ...
- ONA - Ne razumijem. Zašto moraš? Komu si obvezan? Jesi li ti čovjek, ili satni mehanizam? Upravlja li tobom okolina, ili svojom sudbinom upravljaš ti?
- ON - Ne znam... Nisam navikao mijenjati odluke tako, iznenada... A što se mijenja ako se razidemo dan kasnije?
- ONA - Što se mijenja? Neka se ništa ne mijenja! Nek to bude u svemu samo prolazni dan sreće! (*Ovladavši sobom.*) A uostalom, radi kako znaš.
- ON - Ako hoćeš, mogu pokušati promijeniti kartu za večernji let...
- ONA - Je li moguće da ti misliš kako ću te nagovarati da ostaneš? A sve da to i želim, ne bih ni pokušala.
- ON - Zašto si odjednom pobjesnjela? Pa oboje smo to znali i prije.
- ONA - Žalim one koji unaprijed znaju budućnost. Sutra kao danas, danas kao jučer... Ako je životu uskraćena neočekivanost, onda ne vrijedi živjeti. Evo i ti: ne živiš, nego traješ. Srce ti je prazno, zatvorena tvrđava. Leti kamo hoćeš i kad god hoćeš.
- ON - (*Pokušavajući je zagrliti.*) Ne srdi se...

ONA - (*Oštro odbijajući njegov pokušaj.*) Prestani. Ne treba grliti žensku misleći na avion. Raziđimo se radije, što prije to bolje.

Duga stanka.

ON - Pa, što sad, svršimo na tom. Ali bit će mi žao rastati se, a da ništa o tebi nisam doznao.

ONA - (*Nakon duge stanke.*) Ako hoćeš, da ti ne bi bilo žao rastati se, reći ću ti o sebi. Obećala sam da ti neće biti dosadno, i održat ću obećanje.

ON - Tebi je uistinu ime Henrijeta?

ONA - Naravno da ne.

ON - Nego kako?

ONA - Pa, ako ti se ne sviđa Henrijeta, zovi me Žuana.

ON - Što dalje, sve gore. O čemu ti fantaziraš?

ONA - Tako su me u školi dražili. "Doña Juana".

ON - Zašto?

ONA - Bila sam načitana i romantična djevojka. I u mladosti sam obožavala don Juana. Vjerovala sam, da muškarci poput njega - muževni, galantni, lijepi, strastveni, postoje i danas. Nadala sam se da ću ga sresti, ili da će on mene naći. Radi njega sam htjela biti obrazovana, pametna, načitana... Čak sam filologiju upisala samo zato da bih o svom ljubljenu junaku mogla čitati u originalu. I diplomski sam branila na temi don Juana.

ON - A-ha, dakle, ti si jezikoslovac...

ONA - Maštala sam, kako će on, prekrasan i muževan, doći i zvesti me, rabeći pritom sav arsenal svojih draži i retorike...

ON - A ti ćeš, naravno, biti nepristupačna.

ONA - Ne, naprotiv, zamišljala sam u mašti da će me on osvojiti, i ja ću mu se predati sa svom svojom strašću. Pa će se i on u mene zaljubiti tako, da me nikad neće ostaviti. Ja sam, kao i sve ostale, maštala da ću biti don Juanova posljednja žena... Kretenuša, našopana literaturom.

ON - Ti si i sad našopana literaturom.

ONA - Da. Ali više nisam takva kretenuša.

ON - Pa, jesi li srela svog junaka?

ONA - Srela sam... Ni inteligencija, ni načitanost nisu spasile mladu, zanesenu glupačicu od kratke, ali potpune zaslijepljenosti. Još i prije nego što me je ostavio, shvatila sam da je on jednostavno tašt, ljepuškast, dosta glup ženskar i ništa više. Nije imao svoga Sganarella (Leporella), pa je sam, sitničavom marljivošću, vodio svoj donžuanski popis. Ja sam mu bila pedesetprva. A on se hvastao da neće prestati dok ne dođe do broja sto.

ON - I kako si to podnijela?

ONA - Osvetila sam mu se.

ON - Kako?

- ONA - (*Pošutjevši.*) Ne znam treba li ti to ispričati.
- ON - Daj, pa već si počela.
- ONA - Da, ionako ćemo se sad rastati... Hoćemo li se rastati?
- ON - Da, naravno. (*Stanka.*) Zašto si ušutjela?
- ONA - (*njezin ton se mijenja.*) Slušaj, ako ti je to zanimljivo. Odlučila sam postati don Juan. Točnije: doña Juana. On je zavodio ženske, a ja sam odlučila zavoditi muškarce. U što je moguće većem broju. Ako se muškarac takvoga soja smatra junakom, zašto ne bi i žena mogla biti junakinja?
- ON - (*Smrknuvši se, odlazi od Žene.*) Pa, jesi li uspjela?
- ONA - Uglavnom, da.
- ON - Čudna odmazda.
- ONA - Možda.
- ON - I glupa. Jer onaj, koji je tebe ostavio, za nju uopće nije ni doznao. A ako je i doznao, baš ga je bilo briga.
- ONA - Kao i mene za njega.
- ON - I koliko imena imaš na svom donžuanskom popisu?
- ONA - Mnogo. I, najvažnije od svega, otad sam ja napuštala njih, a ne oni mene.
- ON - Svakako, trebalo se vraški potruditi da se brojem nadmaši svoga kumira?
- ONA - Ne, ne mnogo. Don Juan je morao uložiti napor da zavodi žene, jer su se one opirale. A opirale su mu se zato, jer im je to urođeno. Dok muškarci uopće ni ne pomišljaju na otpor. Razumiješ, oni su uvijek suglasni. Pritom još i sebe smatraju pobjednicima. Previše dosadno. Zato sam odlučila poražavati ih na drugi način.
- ON - Kako zapravo?
- ONA - Ne onako kako ti misliš. Don Juanu je dostajalo prespavati sa ženskom, da bi se to računalo kao njegova pobjeda. Ali za mene, dati se muškarcu nije pobjeda, nego poraz. A ja želim pobjeđivati. Moram ga pokoriti, natjerati ga da se zaljubi u mene. A to je mnogo teže.
- ON - Čak i takvoj ženi kakva si ti?
- ONA - Najveća je poteškoća u tom, što je muškarcu inicijativa dopuštena, a meni, kao što si mi objasnio, nije. I nije mi preostalo drugo, nego prezreti pravila i postaviti vlastita. Sve ostalo ispalo je dosta jednostavno.
- ON - I kako se, po tebi, zaljubljuju muškarci?
- ONA - Općenito isto kao i žene. Laskanjem. Grubo, ravno u oči. Nalik na Hugoa:
 "Pitale su: kako ljepotane da privuku,
 Koje čari, koja strasna riječ, izazvat može
 odgovor okončan padom nam u zagrljaj?
 (*Praveći stanku.*)
 - Hvalite ih, - odvratiše oni".
- ON - I taj način djeluje?

ONA - Bezuvjetno. Istina, postoji razlika. Ako se muškarac predaje zaklinjanjem na vječnu ljubav, tada žena mora, naprotiv, obećati da se ne veže za svagda. To muškarca plaši. Ne, samo na jednu noć. Samo na jedan sat. Slobodan si. Nisi vezan. Ni na što nisi obvezan. Možeš nestati, oputovati, odletjeti kad god hoćeš i kamo god hoćeš.

ON - (*Hladno.*) Zanimljiva misao.

ONA - Sigurno je jedino da je i to također dosadno.

ON - I mene si pokušala smotati na isti način?

ONA - (*Izazovno.*) A čime se ti razlikuješ od ostalih? Zbilja, nije li tebi vrijeme za tvoj avion?

ON - Imaš mnogo pameti, mnogo gorčine, ali malo srca.

ONA - Odmah se vidi da karakteristika stiže od biologa.

Stanka.

ON - Ja, oprosti, idem.

ONA - Nije ti rano?

ON - Pričekat ću avion na aerodromu. Ionako noćas više neću zaspati. (*Uzima svoju putnu torbu, baca u nju kravatu, električni brijači apaat i malo ostalih svojih stvari.*)

ONA - Zbilja odlaziš? Bez ikakva kolebanja?

ON - Zbilja odlazim.

Stanka.

ON - Dopustimo da ostanem i vodim s tobom ljubav. Može se desiti da mi se to previše sviđa. Možda se u meni rodi prema tebi nešto više od simpatije. A ti se onda nasmiješ, uzmeš svoju bilježnicu, upišeš to i veliš: "Eto i tebe na popisu. Broj sto. Možeš ići." Je li tako?

Žena šuti.

ON - Ne, ja svoje planove neću mijenjati. Ti uživaš u tom što uvijek ti napuštaš. Pa, evo, ovaj put si napuštena ti.

ONA - Nema veze, preživjet ću. I to sam već iskusila. A mi jedno drugo ne napuštamo. Mi se jednostavno razilazimo, jer se nismo uspjeli ni sastati.

ON - Tim bolje. (*Muškarac, zatvorivši torbu, učini nekoliko koraka prema izlazu, ali zastane.*) Htio bih samo pitati... Odakle je tebi poznato što se govorilo na savjetovanju?

ONA - Je li to jedino što te ovog časa muči?

ON - Ne, ali... Ako nećeš, ne moraš reći.

ONA - Radila sam tamo kao simultana prevoditeljica. Kad si čitao svoj referat, prevodila sam ga na francuski, a kad su referate čitali Francuzi ili Španjolci, prevodila sam na naš jezik.

ON - Pa zato mi je tvoj glas poznat!

ONA - Da, čuo si ga u slušalicama. Vidiš, kako je sve jednostavno.

- ON - Pa ipak, za simultano prevođenje, i još stručnih tekstova, potrebna je visoka kvalifikacija.
- ONA - Da. I za to me dobro plaćaju. Zanimalo te koliko i kako zarađujem. Sad znaš. Zbilja, tvoj mi se referat vrlo svidio.
- ON - Jesi li što razumjela iz njega?
- ONA - Zamisli. Na fakultetu smo slušali i psihologiju, pa mi te je bilo vrlo zanimljivo slušati. Nije bez razloga na internetu na tisuće linkova o tebi.
- ON - Vidim, dobro si se obavijestila.
- ONA - "Poznaj sebe i upoznaj neprijatelja, pa ćeš u sto bojeva sto puta pobijediti." Kineska poslovice. Ali nisam pobijedila.
- ON - A htjela si?
- ONA - Jako. Cijelu večer sam se bojala da ćeš u odlučnom trenutku ustati i otići, i na sve načine sam te nastojala zadržati. Još samo pet minuta, još samo minutu... Eto zašto sam čas glumila prostitutku, čas se pretvarala u kreposnu ženu, bivala uštogljena, pa vulgarna, razbuktavala tvoju znatiželju, zavlačila, koketirala, izazivala pozornost - samo da ti ne odeš. Samo da ne odeš...
- ON - *(Pošutjevši.)* Da, naše poznanstvo nije se pokazalo kao površno. Imala si pravo. *(Uzima ključ.)* Idemo.
- ONA - *(Ne dižući se s mjesta.)* Ti zbilja odlaziš?
- ON - I ti odlaziš. *(Vrti ključ na kolutu.)* Moram zaključati.
- ONA - Želiš me izbaciti na kišu, na ulicu?
- ON - Ne možeš ostati ovdje. Moram vratiti ključ.
- ONA - Ne brini se za mene. Idi ti. Ja ću pospremiti, zaključati i vratiti tvoj ključ.
- ON - I gdje ćeš prenoćiti?
- ONA - To te muči? Stanujem u susjednoj sobi, samo me dosad nisi primjećivao. A ja sam toliko željela da mi se obratiš.
- ON - Bili smo susjedi sva ova četiri dana?
- ONA - Da. A sad je savjetovanje svršilo, i sutra uvečer i ja letim. Točnije, već danas.
- ON - Onda... *(Pokolebavši se.)* Ah, uostalom, dobro... Doviđenja.
- ONA - Čekaj!
- ON - *(Zastajkujući.)* Što još?
- ONA - *(Neusiljenim tonom.)* Ništa osobito. Jednostavno bih ti za rastanak rado ispričala vic. Kad se razvlači, nek se razvlači do kraja. Neki muškarac, ispijen i blijed dođe liječniku i veli: "Doktore, svaku noć muči me u snu jedna te ista mōra. Nekakav glas neprestano mi govori nešto na francuskom, vjerojatno, posebno važno. Trudim se to razumjeti, ali nikako ne mogu. To u meni izaziva takav nemir, da se budim i ne mogu više zaspati." - "A znate li francuski?" - pita ga doktor. - "U tom je stvar što ne znam" - odgovara pacijent. - "Onda je jedino što vam mogu savjetovati, - veli liječnik - to da naučite francuski. Onda ćete razumjeti što vam glas govori, pa ćete se, možda, umiriti." Prošla su dva mjeseca, i liječnik slučajno susretne svog pacijenta na ulici veselog, rumenog i procvjetalog. - "Što - upita doktor - naučili ste

francuski?" A pacijent mu odgovori: - "Ne, nego spavam s prevoditeljicom."

ON - Čemu si mi to ispričala? Da bi me opet zadirkivala?

ONA - (*Podsmješljivo.*) Da bi znao kako si propustio rijetku priliku da se izbaviš iz svoje depresije. (*Žestoko.*) A sad odlazi, odlazi što je moguće brže. Jako sam umorna.

Muškarac oklijevajući kreće k izlazu i zaustavlja se kod vrata.

ON - Vjerojatno se mi više nećemo sresti. Ali inače ne treba... Moraš me razumjeti...

Žena ne odgovara.

ON - Zbogom. (*Ode.*)

Žena, ostavši sama, dugo nepomično sjedi. Zatim polako gasi obje svijeće, najprije jednu, pa onda drugu. Kroz prozor probija prvo svjetlo tmurnoga jesenskog jutra. Ustaje, sjeda, ponovno ustaje, potom makinalno počne pospremati stol.

U vratima se pojavi Muškarac.

ON - Opet ja.

ONA - (*Ne odvajajući se odmah od svog razmišljanja, odsutnim tonom.*) Nešto ste zaboravili?

ON - Da. Zapravo, ne. Reci, ti si sve ono o sebi promislila?

ONA - A ako nisam?

ON - Imaš pravo, nije to važno... Znaš, samo što sam izišao, odjednom sam konačno shvatio... Ako ovo propustim, žalit ću cijelog života... Ti posjeduješ... Teško mi je to objasniti...

ONA - Ne razumijem vas potpuno.

ON - Ni ja sam ne razumijem. Nisam to odavno osjećao. I mislio sam da više nikad neću osjetiti... Zato sam se i prestrašio. Pored tebe sam kao leptir nad svijećom... Dobro znamo kako to može svršiti. Ali meni je svejedno... Ako u vatru, onda u vatru.

ONA - (*Mekano.*) Smiri se. Sjedni.

On sjedne.

ONA - A sad reci, zašto si se zapravo vratio?

ON - Nisi shvatila? (*Osmjehujući se, dohvaća butelju s vinom.*) Pa još nismo šampanjac ispili do kraja.

SVRŠETAK